

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Corfforaethol
DYDDIAD	16/06/2016
PWNC	Ymgysylltu ar Her Gwynedd
ARGYMHELLION	Adnabod ymarfer da a meysydd i'w gwella at unrhyw ymarferiad ymgysylltu i'r dyfodol
AWDURON	Cynghorydd John Wyn Williams Cynghorydd R H Wyn Williams (cynrychiolwyr y Pwyllgor Craffu Corfforaethol wnaeth ymgymryd â'r gwaith)
SWYDDOG PERTHNASOL	Vera Jones Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd

1. Cefndir

- 1.1 Mae'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol wedi adnabod pwysigrwydd y maes ymgysylltu yn ei gyfarfod blynyddol, ac yn awyddus iawn i fod yn craffu y maes. Tros y misoedd a'r blynyddoedd diwethaf mae'r Strategaeth Ymgysylltu wedi ei graffu lawer gwaith, ac roedd teimlad gan y Craffwyr nad oeddent yn ychwanegu gwerth trwy ail-ymweld eto â'r strategaeth.
- 1.2 Penderfynwyd mai'r ffordd orau o edrych ar faes mor enfawr, dyrys a phwysig oedd adnabod darn penodol o waith ymgysylltu, a chraffu ar y gwaith hwnnw er mwyn gweld os oedd gwersi i'w dysgu i alluogi'r Cyngor i wneud yn well y tro nesaf, neu rannu gwersi o ymarfer da ar draws y Cyngor yn ei gyfanrwydd. Ystyriwyd nifer o wahanol feysydd sensitif, ee llyfrgelloedd, meysydd parcio ayyb, ond yn y diwedd daethpwyd i'r casgliad nad oedd ymchwiliad craffu llawn am ddod a'r budd gorau i'r Cyngor.
- 1.3 Wedi trafodaethau yn y cyfarfodydd paratoi, a chyda swyddogion o'r Cyngor, penderfynwyd cysylltu gyda Grŵp Ymgysylltu Gwynedd er mwyn gweld os oedd modd craffu y gwaith ymgysylltu mawr diweddar a fu gydag Her Gwynedd, ond gan wneud hynny mewn ffordd gwahanol.

2. Herio Ymarferiad Her Gwynedd er mwyn dysgu gwersi.

- 2.1 Cynhaliwyd cyfarfod o'r Grŵp Ymgysylltu ar 5 Ebrill ac, yn y cyfarfod hwnnw, roedd y Grŵp yn cymryd stoc o ymarferiad Her Gwynedd i weld pa wersi y gellid eu dysgu ynglŷn â threfniadau ymgysylltu'r Cyngor yn fwy cyffredinol. Roedd y Cynghorwyr John Wyn Williams ac R H Wyn Williams yn bresennol yn y cyfarfod a chafwyd trafodaeth agored a gonest iawn am yr ymarferiad Her Gwynedd. Dyma'r prif gasgliadau:-
- I. Ar y cyfan, roedd yn ymarferiad hynod lwyddiannus. Roedd yn fenter unigryw ac uchelgeisiol ac mae'r Cyngor i'w ganmol am fentro i geisio barn trigolion ar faterion oedd yn bwysig ac hefyd yn gymhleth. Er bod rhai wedi mynegi siom ar y niferoedd a ymatebodd, roedd y nifer yn ardderchog o ystyried cymhlethdod y pwnc a hefyd y buddsoddiad amser oedd ynghlwm â chymryd rhan ynddo, ac yn cymharu'n ffafriol gyda'r ymateb i ymarferiadau cyffelyb gan gynghorau eraill.
- II. Mae'n annhebygol y bydd y Cyngor yn ymgymryd ag ymarferiad mor drwyadl am rai blynyddoedd eto, ond mae gwersi y gellir eu dysgu a fyddai o ddefnydd wrth gynllunio ymarferiad ymgysylltu dros y blynyddoedd nesaf.

- III. a) Mae'n bwysig bod yn eglur beth yw diben ymgysylltu a bod yn agored a gonest gyda'r cyhoedd am hynny.
b) Mae lle i edrych eto ar y Llawlyfr Ymgysylltu i sicrhau ei fod yn gofyn y cwestiwn "Pam ydych chi yn meddwl ymgysylltu?" er mwyn osgoi sefyllfa lle mae'r Cyngor yn ymgysylltu ar fater nad oes ganddo feddwl cwbl agored arno.
c) Dylid bod yn glir pa opsiynau, os o gwbl, sydd ar y bwrdd a dylid gofyn y cwestiwn hynny cyn cychwyn ar unrhyw weithgaredd ymgysylltu.

Noder - mae'r gwaith o ddiweddarau'r llawlyfr eisoes ar y gweill, a'r bwriad yw ei ddiweddarau erbyn diwedd Chwarter 1 2016/17

- IV. Mae gwaith da wedi ei wneud i gael adborth yn fewnol gan staff er mwyn dysgu gwersi o'r broses. Fodd bynnag, credir y dylid cymryd y cyfle hefyd i holi trigolion os y gwnaethant gymryd rhan yn Her Gwynedd gan holi – "Os ddim, pam?" ac os do, "sut brofiad oedd hynny?"
- V. Mae'n ymddangos bod datblygiad y teclyn ar lein wedi galluogi'r Cyngor i gyrraedd amrediad gwell o'r boblogaeth na'n dulliau traddodiadol. Mae hynny felly yn rhywbeth i adeiladu arno.
- VI. Un o'r gwendidau posib oedd bod peth o'r cynnwys a ddarparwyd gan y gwasanaethau yn anodd i'r cyhoedd ei ddeall ac yn defnyddio iaith gymhleth a gormod o "dermau Cyngor" na all y cyhoedd eu deall (yn y Gymraeg a'r Saesneg). Mae'r anallu i gyfathrebu negeseuon clir a syml yn wendid y mae angen edrych arno. Efallai bod lle yma am waith gan Ymchwiliad Craffu neu Grŵp Tasg i edrych ar sut y gellid gwella ar hyn.
- VII. Gwnaed nifer o newidiadau i gyfeiriad y gwaith wrth iddo fynd yn ei flaen. Roedd hynny fymryn yn drafferthus, ond hefyd yn beth positif, gan ei fod yn dangos y parodrwydd i newid ac addasu wrth i'r gwaith fynd yn ei flaen. Mae'n amlwg bod rhai gwersi i'w dysgu o ran ceisio cynllunio'r gwaith ymlaen llaw hyd eithaf ein gallu ond, fel Cyngor, yn swyddogion ac aelodau, rhaid i ni fod yn barod ac yn hyblyg o ran gweithredu gan fod yn barod i newid cyfeiriad ar hyd y ffordd.
- VIII. Mae'r her o ymgysylltu'n effeithiol yn un parhaus ac yn un y bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn gorfod mynd i'r afael ag ef o ran cael deialog gyda thrigolion Gwynedd a Môn. Mae angen dilyn datblygiad y trefniadau hynny'n ofalus iawn er mwyn osgoi dyblygu a cheisio adnabod ffyrdd o ddefnyddio grwpiau sydd eisoes yn bodoli er mwyn clywed y lleisiau sydd fel arfer yn dawel mewn ymgynghoriadau cyhoeddus.

Y Prif gasgliad o safbwynt Craffu felly yw bod yr ymarferiad wedi llwyddo yn rhyfeddol o dda. Ar ben hynny, mae parodrwydd y Grŵp Ymgysylltu i edrych yn agored a beirniadol ar y gwaith a dysgu o'r gwersi hynny yn dangos ymrwymiad pendant i chwilio'n barhaus i wella ein trefniadau ymgysylltu.

3. Gwersi i'w dysgu o safbwynt Craffu

Bu'r ymarferiad uchod yn ymarferiad newydd a gwahanol o safbwynt craffu, ac felly mae angen ceisio asesu a oedd cryfderau a/neu wendidau i'r trefniadau hyn er mwyn gallu ceisio dod i gasgliad a ellid defnyddio'r math yma o ymarferiad craffu i'r dyfodol, a hynny mewn gwahanol feysydd.

CRYFDERAU

- Defnyddio 'fforwm' oedd yn bodoli eisoes i osgoi dyblygu
- Y grŵp hwnnw yn agored i her adeiladol gan y craffwyr ac yn fodlon trafod yn onest ag agored gyda phawb

- Agwedd y craffwyr oedd ceisio gwella'r gwasanaeth ymgysylltu i'r dyfodol (ni fyddai mynychu i gwyno a gweld bai wedi gweithio cystal)
- Ymarferiad amserol, cyflym gyda chasgliadau yn cael eu cyflwyno mewn amserlen fer
- Tim bychan o graffwyr – haws cael pawb at ei gilydd

GWENDIDAU

- Byddai'n rhaid bod yn siŵr fod y ddwy ochor yn agored a gonest, gydag unrhyw sylwadau gyda'r ffocws ar wella gwasanaeth
- Byddai'n angenrheidiol sicrhau fod y maes yn addas i'r math yma o graffu, gan na fyddai disgwyl i aelodau fod yn deall meysydd technegol gymhleth mewn cyfarfod mor fyr

Y casgliad felly yw fod yr ymarferiad o safbwynt craffu wedi bod yn ymarferiad llwyddiannus, lle gellid ymgeisio gwneud gwaith tebyg mewn meysydd eraill i'r dyfodol.